

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kuues koda)

22. juuni 2022*

Sisukord

I.	Õiguslik raamistik	4
A.	Liidu õigus	4
1.	Elupaigadirektiiv	4
2.	Linnudirektiiv	5
B.	Slovakkia õigusnormid	5
1.	Looduskaitse seadus	5
2.	Metsaseadus	7
II.	Kohtueelne menetlus	10
III.	Hagi	11
A.	Esimene etteheide, mille kohaselt on rikutud elupaigadirektiivi artikli 6 lõiget 3 koostoimes direktiivi artikliga 7	11
1.	Poolte argumendid	11
2.	Euroopa Kohtu hinnang	13
a)	Vastuvõetavus	13
b)	Sisulised küsimused	15
1)	Sissejuhatavad märkused	15
2)	Esimese etteheite esimene osa, mis on seotud metsahalduskavadega	16
3)	Esimese etteheite teine osa, mis käsitleb hädaraiet	16

* Kohtumenetluse keel: slovaki.

4) Esimese etteheite kolmas osa, mis käsitleb metsa ähvardavate ohtude ennetamise ja kahjuritest tingitud kahju tagajärgede kõrvaldamise meetmeid . . .	17
B. Teine etteheide, et on rikutud elupaigadirektiivi artikli 6 lõiget 2 koostoimes artikliga 7 . . .	17
1. Poolte argumendid	17
2. Euroopa Kohtu hinnang	19
a) Vastuvõetavus	19
b) Sisulised küsimused	20
C. Kolmas etteheide, et on rikutud linnudirektiivi artikli 4 lõiget 1	22
1. Poolte argumendid	22
2. Euroopa Kohtu hinnang	23
a) Vastuvõetavus	23
b) Sisulised küsimused	24
IV. Kohtukulud	26

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Direktiiv 92/43/EMÜ – Artikli 6 lõiked 2 ja 3 –
Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Direktiiv
2009/147/EÜ – Artikli 4 lõige 1 – Loodusliku linnustiku kaitse – Metsis (*Tetrao urogallus*) –
Metsakorralduse kavad – Hädaraie – Selle tagajärgede asjakohane hindamine – Natura 2000
alad – Metsise kaitseks määratud erikaitsealad – Elupaikade halvenemist ennetavate meetmete
ja erikaitsemeetmete puudumine teatavatel aladel

Kohtuasjas C-661/20,

mille ese on ELTL artikli 258 alusel 5. detsembril 2020 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise
hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: C. Hermes ja R. Lindenthal,

hageja,

versus

Slovaki Vabariik, esindaja: B. Ricziová,

kostja,

EUROOPA KOHUS (kuues koda),

koosseisus: koja president I. Ziemele, esimese koja president A. Arabadjiev (ettekandja) ja
kohtunik P. G. Xuereb,

kohtujurist J. Kokott,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Euroopa Komisjon palub oma hagnosis Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Slovaki Vabariik:
 - vabastas metsahoolduskavad ja nende muudatused, hädaraie ning metsa ähvardavate ohtude ennetamise ja looduskatastroofidest tingitud kahju tagajärgede kõrvaldamise meetmed, mis võivad mõjutada oluliselt Natura 2000 ala, kohustusest hinnata asjakohaselt nende tagajärgi asjaomasele alale selle ala kaitse-eesmärke silmas pidades, siis on Slovaki Vabariik rikkunud nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT 1992, L 206, lk 7; ELT eriväljaanne 15/2, lk 102; edaspidi „elupaigadirektiiv“) artikli 6 lõikest 3 koostoimes artikliga 7 tulenevaid kohustusi;
 - ei võtnud asjakohaseid meetmeid elupaikade halvenemise ning olulist mõju avaldava häirimise takistamiseks erikaitsealadel, mis on määratud metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks (erikaitseala Nízke Tatry SKCHVU018, erikaitseala Tatry SKCHVU030, erikaitseala Velká Fatra SKCHVU033, erikaitseala Muránska planina – Stolica SKCHVU017, erikaitseala Chočské vrchy SKCHVU050, erikaitseala Horná Orava SKCHVU008, erikaitseala Volovské vrchy SKCHVU036, erikaitseala Malá Fatra SKCHVU013, erikaitseala Poľana SKCHVU022, erikaitseala Slovenský Raj SKCHVU053, erikaitseala Levočské vrchy SKCHVU051 ja erikaitseala Strážovské vrchy SKCHVU028), siis on Slovaki Vabariik rikkunud elupaigadirektiivi artikli 6 lõikest 2 koostoimes artikliga 7 tulenevaid kohustusi;
 - ei võtnud metsise (*Tetrao urogallus*) elupaiga suhtes kohaldatavaid erikaitsemeetmeid erikaitsealadel, mis on määratud tema kaitseks (erikaitseala Nízke Tatry SKCHVU018, erikaitseala Tatry SKCHVU030, erikaitseala Velká Fatra SKCHVU033, erikaitseala Muránska planina – Stolica SKCHVU017, erikaitseala Volovské vrchy SKCHVU036, erikaitseala Malá Fatra SKCHVU013 ja erikaitseala Levočské vrchy SKCHVU051), et tagada metsise säilimine ja paljunemine selle levikualal, siis on Slovaki Vabariik rikkunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiivi 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT 2010, L 20, lk 7; edaspidi „linnudirektiiv“) artikli 4 lõikest 1 tulenevaid kohustusi.

I. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

1. Elupaigadirektiiv

- 2 Elupaigadirektiivi artikli 2 lõikes 2 on ette nähtud:

„Käesoleva direktiivi kohaselt võetud meetmed on kavandatud ühenduse tähtsusega looduslike elupaikade ning looduslike looma- ja taimeliikide soodsa kaitsestaatuse säilitamiseks või taastamiseks.“

- 3 Direktiivi artikkel 6 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriigid kehtestavad erikaitsealade suhtes vajalikud kaitsemeetmed, mille hulka kuuluvad vajaduse korral asjakohased kaitsekorralduskavad, mis on eraldi välja töötatud või lisatud muudesse arengukavadesse, ning asjakohased õiguslikud, halduslikud või lepingulised meetmed, mis vastavad aladel esinevate I lisa looduslike elupaigatüüpide ja II lisa liikide ökoloogilistele vajadustele.

2. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et vältida erikaitsealadel looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning selliste liikide häirimist, mille kaitseks alad on määratud, kuivõrd selline häirimine võib oluliselt mõjutada käesoleva direktiivi eesmärkide täitmist.

3. Iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, tuleb asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile kava või projekti tagajärgede hindamise järelduste alusel ning lõike 4 sätete kohaselt nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju, ja teevad seda vajaduse korral pärast avaliku arvamuse saamist.

4. Kui hoolimata negatiivsest hinnangust kava või projekti tagajärgedele ala suhtes ja alternatiivsete lahenduste puudumisel tuleb kava või projekt üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsetel või majanduslikel põhjustel siiski ellu viia, peab liikmesriik võtma kõik vajalikud asendusmeetmed, et tagada Natura 2000 võrgustiku üldise sidususe kaitse. Liikmesriik teatab komisjonile vastuvõetud asendusmeetmetest.

Kui asjaomasel alal esineb esmatähtsaid looduslikke elupaigatüüpe ja/või esmatähtsaid liike, võib kaaluda ainult neid seisukohti, mis on seotud rahva tervise või avaliku julgeolekuga, esmatähtsate soodsate tagajärgedega keskkonnale või komisjoni arvamuse kohaselt muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvate põhjustega.“

- 4 Direktiivi artikkel 7 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesoleva direktiivi artikli 6 lõigetest 2, 3 ja 4 tulenevad kohustused asendavad kõik [nõukogu 2. aprilli 1979. aasta direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT 1979, L 103, lk 1; ELT eriväljaanne 15/01, lk 98)] artikli 4 lõike 4 esimesest lausest tulenevad kohustused artikli 4 lõike 1 kohaselt klassifitseeritud alade või artikli 4 lõike 2 kohaselt tunnustatud alade osas alates käesoleva direktiivi rakendamise kuupäevast või alates ala [direktiivi 79/409] kohasest klassifitseerimisest või tunnustamisest liikmesriigi poolt, kui viimane kuupäev on hilisem.“

2. Linnudirektiiv

5 Linnudirektiivi artikli 4 lõikes 1 on sätestatud:

„I lisas nimetatud liikide elupaikade kaitseks tuleb rakendada erimeetmeid, et kindlustada nende liikide säilimine ja paljunemine levikualal.

Sellega seoses võetakse arvesse järgmist:

- a) väljasuremisohus liigid;
- b) liigid, mis on tundlikud teatavate muutuste suhtes oma elupaigas;
- c) liigid, mida peetakse nende väikesearvuliste asurkondade või piiratud kohaliku leviku tõttu haruldaseks;
- d) teised liigid, mis oma elupaiga eripära tõttu nõuavad erilist tähelepanu.

Hindamisel võetakse arvesse arvukuse arengutendentse ja muutumist.

Liikmesriigid klassifitseerivad erikaitsealadena nende liikide kaitseks eelkõige arvuliselt ja suuruselt kõige sobivamad alad, võttes arvesse nende liikide kaitsenõudeid geograafilistel maismaa- ja merealadel, kus käesolevat direktiivi kohaldatakse.“

6 Nende loomaliikide hulgas, kelle elupaiga suhtes kohaldatakse erikaitsemeetmeid, et tagada nende säilimine ja paljunemine nende levikualal, ja kes on loetletud kõnealuse direktiivi I lisas, on ka metsis (*Tetrao urogallus*).

B. Slovakkia õigusnormid

1. Looduskaitseseadus

7 Loodus- ja maastikukaitseseaduse nr 543/2002 (Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny) 24. märtsil 2019 kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „looduskaitseseadus“) artikli 4 lõigetes 1 ja 2 on ette nähtud:

„1. Iga isik, kes teostab tegevust, mis võib ohustada, kahjustada või hävitada taimi, loomi või nende elupaiku, on kohustatud vältima nende tarbetut surma, nende kahjustamist või hävitamist.

2. Kui mõni lõikes 1 nimetatud tegevus ohustab taime- ja loomaliikide olemasolu või toob kaasa nende degeneratsiooni, nende paljunemisvõime häirimise või populatsiooni väljasuremise, siis loodus- ja maastikukaitse valdkonnas pädev ametiasutus (edaspidi „looduskaitseasutus“) piirab sellist tegevust või keelab selle pärast eelnevat hoiatust.“

8 Kõnealuse seaduse 1. jaanuaril 2020 jõustunud seadusega nr 356/2019 muudetud redaktsiooni artikli 26 lõigetes 5 ja 6 on sätestatud:

„5. Linnukaitsealal on keelatud tegevus, mis võib avaldada negatiivset mõju ala kaitsemeetmetega hõlmatud liikidele. Artikli 14 lõigete 6 ja 7 sätteid kohaldatakse *mutatis mutandis* hädaraie ja metsakaitsemeetmete rakendamise suhtes mis tahes linnukaitsealal, mille kaitsetase ei ole viis.

6. Valitsus liigitab määrusega ühenduse tähtsusega linnuliikide elupaigad ja heakskiidetud ornitoloogiliste alade loetellu kantud rändlinnuliikide elupaigad linnukaitsealadeks ning kehtestab linnukaitsealade piirid ja lõikes 5 osutatud tegevuste loetelu, sealhulgas nende teostamise territoriaalsed ja ajalised piirangud.“

9 Kõnealuse seaduse artikli 28 lõiked 4–9 on sõnastatud järgmiselt:

„4. Maakonnakeskuse piirkondlik asutus annab lõikes 3 nimetatud kava või projekti eelnõuga seoses eksperthinnangu selle kohta, kas see võib avaldada olulist mõju kaitsealade võrgustiku alale. Kui kava või projekt viiakse ellu mitme maakonna territooriumil, annab selle arvamuse maakonnakeskuse piirkondlik asutus, mille territooriumil viiakse ellu kõige suurem osa kavast või projektist. Eksperdiarvamuse võib anda ka ministeerium või maakonnakeskuse piirkondlik asutus omal algatusel, kui tal tekkis käesoleva seaduse alusel toimunud erandi-, nõusoleku- või deklaratsioonimenetluses sellise arvamuse andmise soov. Kui eksperdiarvamuse kohaselt võib kava või projekt üksi või koos mõne teise kava või projektiga oluliselt mõjutada kõnealust territooriumi, tuleb selle mõju hinnata vastavalt erinormidele.

5. Kava või projekti võib heaks kiita või sellele võib loa anda ainult siis, kui erinormide kohaselt läbi viidud mõju hindamise tulemuste põhjal on tõendatud, et see ei kahjusta kaitsealade võrgustiku ala terviklikkust selle kaitse-eesmärkide seisukohast (edaspidi „ala terviklikkuse kahjustamine“).

6. Kava või projekti, mis tõenäoliselt kahjustab territooriumi terviklikkust, võib heaks kiita või sellele võib loa anda ainult siis, kui on tõendatud, et muud alternatiivsed lahendused puuduvad, ja seda tuleb rakendada üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsetel või majanduslikel põhjustel. Sellisel juhul võetakse asendusmeetmed, et tagada Euroopa kaitsealade võrgustiku üldise sidususe kaitse.

7. Kui kaitsealade võrgustikus esineb esmatähtsaid elupaiku või esmatähtsaid liike, võib sellise kava või projekti, mis tõenäoliselt kahjustab ala terviklikkust, heaks kiita või sellele võib loa anda ainult üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, mis on seotud rahvatervise ja avaliku julgeolekuga või esmatähtsate soodsate tagajärgedega keskkonnale, ning Euroopa Komisjoni arvamuse kohaselt muudel üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel.

8. Küsimuse, kas territooriumi terviklikkust kahjustava kava heakskiitmine või sellisele projektile loa andmine on põhjendatud ülekaaluka üldise huviga, otsustab valitsus ettepaneku alusel, mille ministeerium esitab selle keskvalitsusasutuse taotlusel, kelle valdusalasse heakskiidetud kava või projekt kuulub. Taotlus sisaldab teavet väljapakutus asendusmeetmete ulatuse ja asukoha ning nende rakendamiseks vajaliku summa kohta, samuti ministeeriumi arvamust väljapakutud nende meetmete ulatuse ja asukoha kohta, mis on teabe esemeks. Teabe kogub kokku arendaja ja arvamuse annab ministeerium arendaja taotlusel.

9. Asendusmeetmete ettepaneku koostab arendaja kulul looduskaitseorganisatsioon või pädev professionaal (artikkel 55) koostöös looduskaitseorganisatsiooniga. Asendusmeetmete ettepaneku puhul on arendaja kohustatud taotlema ministeeriumilt heakskiitu enne kava või projekti heakskiitmist või sellele loa andmist.“

10 Sama seaduse artikli 85 lõigetes 3 ja 4 on sätestatud:

„3. Eriseadusest tulenevate kohustuste tagamise menetluse puhul teeb looduskaitseasutus otsuse hiljemalt kavandatava tegevuse alguskuupäeval, kui taotlus on esitatud vastavalt artikli 82 lõikele 1 vähemalt 30 päeva enne kavandatava tegevuse algust.

4. Kui looduskaitseasutus ei tee lõike 3 kohast otsust, loetakse, et ta on taotluse rahuldanud.“

11 Looduskaitseaduse, mida on muudetud 1. jaanuaril 2020 jõustunud seadusega nr 356/2019, artikli 104g lõigetes 4 ja 11 on sätestatud:

„4. Artikli 13 lõike 1 punktis c ja artikli 14 lõike 1 punktis l sätestatud keelde ei kohaldata tegevuste suhtes, mida teostatakse metsahoolduskavade raames, mille kohta on enne 31. detsembrit 2019 erinormide kohaselt koostatud protokoll.

[...]

11. Looduskaitseasutus (artikli 65a) hindab hiljemalt 31. detsembriks 2020 lõike 10 kohaselt heaks kiidetud metsahoolduskavade raames Euroopa kaitsealade võrgustiku aladel kavandatud metsaraie mõju ja taotleb nimetatud ajavahemiku jooksul looduskaitseorganisatsioonilt artikli 14 lõigete 6 ja 7 kohase otsuse tegemist, kui selline raie avaldab tõenäoliselt negatiivset mõju ala kaitsemeetmetega hõlmatud liikidele, või teeb looduskaitseasutusele ettepaneku esitada metsahoolduskava muutmise taotlus, et lisada sinna meetmed sellise negatiivse mõju välistamiseks.“

2. Metsaseadus

12 Metsaseaduse nr 326/2005 (zákon č. 326/2005 Z. z. o lesoch) 24. märtsil 2019 kohaldatava redaktsiooni (edaspidi „metsaseadus“) artiklis 14 on sätestatud:

„1. Eriotstarbelised metsad on metsad, mis on sellisena deklareeritud ja mille eesmärk on rahuldada ühiskonna, juriidiliste või füüsiliste isikute erivajadusi, mistõttu nende korraldus on tavalisest korraldusest oluliselt erinev (edaspidi „erikorralduskord“).

2. Metsa võib deklareerida eriotstarbeliseks metsaks:

- a) I ja II faasi kaitsealadel, kus pinna- või põhjavee võtmise korral saab veeallika rikkalikkust ja kvaliteeti tagada ainult erikorralduse abil;
- b) looduslike maavarade kaitsealadel ja kuurorti sisemisel soojaveealal;
- c) linnalähedased ja muud metsad, millel on oluline tervise-, kultuuri- või puhkefunktsioon;
- d) faasanite kasvatamise alal ja sõraliste aedikutes;

- e) kaitsealadel ja ühenduse tähtsusega elupaikade või kaitsealuste liikidega metsatükkidel;
- f) olemasolevad metsa geneetilised baasid;
- g) metsandusuuringuteks ja -koolituseks mõeldud metsad;
- h) metsad, mis on riigi kaitsevajaduste jaoks hädavajalikud erieeskirjade alusel (edaspidi „militaarmets“).

3. Kui lõike 2 punkti e tähenduses eriotstarbeline mets deklareeritakse avalikes huvides, koostatakse metsa seisundi üldise uuringu (artikli 38 lõike 2 punkt b) raames, mis toimub koos taotleja või tema volitatud organisatsiooniga, erikorralduskorra ettepanek.“

13 Selle seaduse artikli 23 lõigetes 6–10 on ette nähtud:

„6. Kui juhuslik raie ületab 1/20 metsakorralduse kava alusel asjaomase metsaüksuse või omaniku puhul raiumiseks ettenähtud puidu kogumahust või kui metsamajandaja ei saa seda kuue kuu jooksul teostada, koostab ta selle rakendamise ajakava projekti ja esitab selle riigi metsametile heakskiitmiseks. Riigi metsamet teavitab menetluse algatamisest riiklikku loodus- ja maastikukaitseametit. Vaidel täiendava raiekava heakskiitmise otsuse peale ei ole peatavat toimet.

7. Üle 50 aasta vanuses puistus raiitud puidu maht ei tohi ületada 15% metsakorralduse kavas soovitatud mahust. Kui raiemaht, sealhulgas surnud ja säilinud puud, on jõudnud metsakorralduse kavas soovitatud raiemahuni, mida on suurendatud 15% võrra, võib metsamajandaja teha juhuslikku või täiendavat raiet.

8. Metsaüksuse (artikli 39 lõige 3) kohta metsakorralduse kavas raieks ettenähtud puidu kogumahtu ei tohi raie käigus ületada. Kui metsaüksusel on mitu metsamajandajat, ei tohi ükski neist ületada omandiüksuses või -osas raieks ettenähtud puidu kogumahtu.

9. Kui lõikes 8 osutatud puidu kogumaht on juhusliku või hädaraie tõttu ületatud, võib metsamajandaja teostada:

- a) hädaraiet (artikli 22 lõike 3 punkt a) pärast metsakorralduse kava muutmist (artikli 43 lõiked 2 ja 3);
- b) juhuslikku raiet;
- c) erakorralist tootmist;
- d) metsakorralduse kava ajakohastamise (artikli 43 lõige 4) alusel majandusmeetmete kava (artikli 40 lõike 2 punkt c) ülesandeid.

10. Tahtlik raie ei vähendada metsakatte asendamist alla 7/10 kogu asendamisest; seda sätet ei kohaldata, kui:

- a) eesmärk on vähendada asendamist regeneratiivse maavarade kaevandamise abil;
- b) mets on taastatud või

c) see tuleneb kaitsemetsa funktsionaalsest orientatsioonist või erikorralduskorrast.“

14 Nimetatud seaduse artikli 28 lõigetes 1 ja 2 on ette nähtud:

„1. Metsamajandaja peab rakendama ennetusmeetmeid, et vältida metsakahjustusi ning rakendama kaitse- ja tõrjemeetmeid kahjurite tekitatud kahjustuste vastu, eelkõige:

- a) tagama, et kahjurite ilmumine ja areng ning nende põhjustatud metsakahjustused avastatakse ja registreeritakse; suurearvulise ilmumise korral teavitama sellest viivitamatult riigi metsaametit ja riigimetsa kaitse kontrolli ametit (artikkel 29);
- b) rakendama ennetusmeetmeid, et vältida biotiliste häiringute liigset levikut, tagada puistute stabiilsus ja vastupidavus;
- c) eemaldama puistutest esmajärjekorras haiged ja kahjustatud puud, mis võivad olla suuremate biotiliste häiringute allikaks, välja arvatud aladel, mille kaitsetase on viis;
- d) eelistama metsakaitse seisukohalt ohutuid meetodeid ja tooteid, pöörates erilist tähelepanu bioloogilistele ja biotehnilistele meetoditele biotiliste mõjurite tekitatud kahjustuste eest kaitsmisel;
- e) majandama immissioonide mõjualas metsa vastavalt metsakorralduse kavades ette nähtud majandusmeetmetele, et leevendada nende negatiivset mõju;
- f) võtma meetmed ulukite tekitatud kahju ennetamiseks;
- g) rakendama metsatulekahjude ennetusmeetmeid;
- h) majandama metsa nii, et see ei ohusta teiste omanike metsi;
- i) järgima muid metsakaitse meetmeid, mille on kehtestanud riigi metsaamet või riiklik metsakaitse kontrolliasutus (artikkel 29).

2. Metsal lasuva ohu või kahjurite põhjustatud kahjustuste korral on metsamajandaja kohustatud omal kulul rakendama kiireloomulisi meetmeid metsal lasuva ohu vältimiseks ja kahjustuste tagajärgede kõrvaldamiseks; kaitsealadel, mille kaitsetase on viis, täidetakse see kohustus alles pärast riikliku loodus- ja maastikukaitseasutuse sellise otsuse jõustumist, millega lubatakse teha erand.“

15 Sama seaduse 1. jaanuaril 2020 jõustunud seadusega nr 355/2019 muudetud redaktsiooni artikli 41 lõikes 13 on sätestatud:

„Metsaamet kiidab hoolduskava ettepaneku heaks otsusega, millele on lisatud hoolduskava, pärast seda, kui metsanduse infosüsteemi haldaja (artikkel 45) on väljastanud sertifikaadi, mis tõendab hoolduskava ettepanekus esitatud numbriliste ja graafiliste andmete vaheliste seoste täpsust ja vastavust, ning pärast seda, kui asjaomased talitused on andnud oma siduva arvamuse lõike 8 kohaselt tehtud tähelepanekute ja nõuete täitmise kontrollimise kohta; Euroopa kaitsealade võrgustikku kuuluvate alade puhul teeb metsaamet oma otsuse ka erimääruse (märkus nr 57aa, mis viitab looduskaitseaduse muudetud redaktsiooni artiklile 28) kohaselt antud hinnangu alusel, mis hõlmab

ettepanekut meetmete kohta, mis tagavad, et hoolduskava rakendamine ei avalda negatiivset mõju kõnealustele aladele. [...]“.

II. Kohtueelne menetlus

- 16 2017. aastal sai komisjon mitu kaebust selle kohta, et liigne metsaraie kaheteistkümnel erikaitsealal, mis on määratud metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks Slovakkias, on kahjustanud selle kaitsealuse liigi kaitsestaatust.
- 17 2017. aasta oktoobris, 2018. aasta veebruaris ja 31. maist kuni 1. juunini 2018 toimunud kohtumistel kutsus komisjon Slovaki Vabariiki korduvalt üles täitma elupaigadirektiivi artikli 6 lõiget 3.
- 18 19. juulil 2018 saatis komisjon sellele liikmesriigile ELTL artikli 258 kohaselt ametliku kirja, milles ta leidis, et see liikmesriik on rikkunud elupaiga- ja linnudirektiivist tulenevaid kohustusi, kuna metsahoolduskavade, hädaraie ja metsa ähvardavate ohtude ennetamise ja looduskatastroofidest – sealhulgas kahjurite – tingitud kahju tagajärgede kõrvaldamise meetmete tagajärgi ei hinnatud asjakohaselt asjakohaste erikaitsealade kaitse-eesmärke silmas pidades.
- 19 Slovakkia ametiasutused vastasid 12. septembril 2018 ametlikule kirjale, tunnistades, et metsise (*Tetrao urogallus*) populatsiooni praegune seisund ja arengusuundumused on selle kaitsealuse liigi kaitse seisukohalt ebasoodsad ning olukorra parandamiseks on vaja võtta meetmeid, sealhulgas muuta kehtivaid asjakohaseid õigusakte, nimelt looduskaitseadust ja metsaseadust.
- 20 Komisjon saatis 24. jaanuari 2019. aasta kirjaga Slovaki Vabariigile põhjendatud arvamuse, milles heitis viimasele ette, et ta ei ole nõuetekohaselt üle võtnud elupaigadirektiivi artikli 6 lõiget 3 koostoimes direktiivi artikliga 7, ning samuti, et ta ei ole täitnud elupaigadirektiivi artikli 6 lõikest 2 koostoimes selle direktiivi artikliga 7 ja linnudirektiivi artikli 4 lõikest 1 tulenevaid kohustusi. Komisjon palus kõnealusel liikmesriigil täita põhjendatud arvamus kahe kuu jooksul.
- 21 Slovaki Vabariik vastas 21. märtsi 2019. aasta, 21. juuni 2019. aasta, 20. detsembri 2019. aasta ja 2. juuli 2020. aasta kirjaga põhjendatud arvamusele, väites, et talle ette heidetud puudused on põhjendamatud.
- 22 2019. aasta septembris muudeti looduskaitseadust ja metsaseadust alates 1. jaanuarist 2020, mistõttu Slovaki Vabariik leidis, et riigisiseste õigusnormide kooskõla liidu õigusega oli sellest kuupäevast alates täielikult tagatud.
- 23 Komisjon sai 2019. aasta novembris, 2020. aasta juunis ja oktoobris kaebuse esitajatelt ajakohastatud teavet, mis kinnitas metsise (*Tetrao urogallus*) elupaikade hävitamist, selle liigi arvukuse vähenemist 2015.–2018. aastal ning 2019. aastal selle liigi kaitseks määratud erikaitsealadel toimunud raiet.
- 24 2020. aasta maist kuni juulini sai komisjon teavet hädaraie hindamise kohta, mis viidi läbi vastavalt Slovakkia õiguskorras 1. jaanuaril 2020 jõustunud seadusemuudatustele.
- 25 Leides, et Slovaki Vabariigi poolt teatatud meetmed ei ole väidetava rikkumise lõpetamiseks piisavad, otsustas komisjon 5. detsembril 2020 esitada käesoleva hagi.

III. Hagi

- 26 Komisjon esitab oma hagi toetuseks kolm etteheidet, millest esimese kohaselt on rikutud elupaigadirektiivi artikli 6 lõiget 3, teise kohaselt on rikutud sama direktiivi artikli 6 lõiget 2 ja kolmanda kohaselt on rikutud linnudirektiivi artikli 4 lõiget 1.

A. Esimene etteheide, mille kohaselt on rikutud elupaigadirektiivi artikli 6 lõiget 3 koostoimes direktiivi artikliga 7

1. Poolte argumendid

- 27 Komisjon leiab, et Slovaki Vabariik on rikkunud elupaigadirektiivi artikli 6 lõiget 3 koostoimes direktiivi artikliga 7, kuna ta vabastas metsahoolduskavad ja nende muudatused, hädaraie ning metsa ähvardavate ohtude ennetamise ja looduskatastroofidest tingitud kahju tagajärgede kõrvaldamise meetmed, mis võivad mõjutada oluliselt Natura 2000 ala, kohustusest hinnata asjakohaselt nende tagajärgi asjaomasele alale selle ala kaitse-eesmärke silmas pidades.
- 28 Sellega seoses leiab komisjon kõigepealt, et metsahoolduskavasid tuleks pidada kavadeks või projektideks, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalikud, kuna neis ei ole sätestatud mingeid kaitse-eesmärke ega -meetmeid.
- 29 Kõnealuse institutsiooni sõnul võivad metsahoolduskavad nurjata Natura 2000 alade kaitse-eesmärkide saavutamise, kuna nende rakendamine võib eelkõige kaasa tuua metsaraie või metsateede ehitamise nendel aladel või neid mõjutada. Seetõttu on Slovakkia ametiasutused vastavalt elupaigadirektiivi artikli 6 lõikele 3 kohustatud hindama asjakohaselt nende tagajärgi ja kiitma need heaks ainult tingimusel, et need ei kahjusta asjaomaste alade terviklikkust.
- 30 Komisjon märgib, et põhjendatud arvamuses sätestatud tähtaja lõppemisel, s.o 24. märtsil 2019, ei olnud Slovakkia õigusnormid aga selle sättega kooskõlas esiteks seetõttu, et kuna metsahoolduskavasid peeti looduskaitse eesmärgiga dokumentideks, olid seega vabastatud nende tagajärgede asjaomastele aladele asjakohasest hindamisest, ning teiseks seetõttu, et alates 1. jaanuarist 2015 kaotati varem kehtinud kohustus lisada looduskaitseasutuse arvamusse arvamus tagajärgede asjakohase hindamise kohta. Eelkõige nähtus metsaseaduse artikli 41 lõike 13 kohasest menetlusest, et looduskaitseasutusega konsulteeriti kava ettepaneku, mitte aga lõpliku versiooni osas, samas kui viimane võib erineda sellest, mille kohta see asutus oli oma arvamus esitanud, ning et tagajärgi ei hinnatud asjakohaselt, kui asutus ei vastanud 15 päeva jooksul.
- 31 Lisaks annab komisjon ülevaate faktilistest asjaoludest käesoleva hagi esitamise kuupäeva seisuga, võttes arvesse 1. jaanuaril 2020 jõustunud seadusemuudatusi, mida on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 22. Seoses sellega märgib komisjon ühelt poolt, et need muudatused tagavad, et metsahoolduskavade tagajärgi hinnatakse asjakohaselt, kui ei saa välistada, et need võivad oluliselt kahjustada Natura 2000 alasid, ning et nendega on seega kõrvaldatud elupaigadirektiivi artikli 6 lõikega 3 vastuolu probleem pärast kõnealuste seadusemuudatuste jõustumist koostatud ja heaks kiidetud metsahoolduskavade puhul. Seevastu on tema sõnul olemasolevad ja juba heakskiidetud metsahoolduskavad vabastatud nende tagajärgede asjakohase hindamise kohustusest.

- 32 Teiselt poolt leiab komisjon, et seadusemuudatustega kehtestatud üleminekusätted ei ole piisavad, et tagada riigisiseste õigusaktide kooskõla elupaigadirektiivi artikli 6 lõikega 3. Esiteks ei nähtu neist sätetest selgelt, millistel alusel peab looduskaitseorganisatsioon algatama juba heakskiidetud metsahoolduskava muutmise. Teiseks ei ole ette nähtud sõnaselget kohustust hinnata, kas selline metsahoolduskava avaldab tõenäoliselt asjaomasele alale olulist mõju, ega sõnaselget kohustust hinnata asjakohaselt selle tagajärgi. Kolmandaks ei tagatud, et looduskaitseorganisatsiooni taotluse alusel juba heakskiidetud metsahoolduskava muutmiseks astutakse mingeid samme. Neljandaks hinnatakse ainult metsahoolduskavas ettenähtud raie tagajärgi, mitte selle kava kui terviku mõju. Viidendaks ei ole täpsustatud, et heakskiidetud metsahoolduskava võib rakendada ainult siis, kui see ei kahjusta Natura 2000 alade terviklikkust.
- 33 Järgmiseks märgib komisjon seoses hädaraiega esiteks, et seda tuleb käsitada kui kava või projekti, mis ei ole Natura 2000 ala jaoks vajalik, kuna selle eesmärk ei ole elupaikade või liikide kaitse, mis õigustab ala määramist „Natura 2000 võrgustiku kaitsealaks“.
- 34 Teiseks märgib komisjon, et pärast tema põhjendatud arvamuses sätestatud tähtaja lõppemist oli metsaseaduse artikli 23 lõikes 9 nähtud ette võimalus teha hädaraieid väljaspool metsahoolduskavas kokkulepitud raamistikku, ilma et selleks oleks vaja looduskaitseasutuse luba.
- 35 Lisaks täpsustab see institutsioon, et vastavalt kohaldatavatele riigisisestele sätetele on vaja teavitada looduskaitseasutust ainult siis, kui puidu raiemaht ületab 20% metsahoolduskavaga hõlmatud ala puistust või kui raie toimub üle 0,5 hektari suurusel terviklikul alal. Lisaks sellele eeldati selle asutuse nõusolekut, kui ta ei esitanud oma arvamust 30 päeva jooksul.
- 36 Kohtueelses etapis tunnistasid Slovakkia ametiasutused tema sõnul sellega seoses, et asjaomased õigusaktid ei ole kooskõlas elupaigadirektiivi artikli 6 lõikega 3, ning teavitasid komisjoni 1. jaanuaril 2020 jõustunud seadusemuudatustest, millega kehtestati uued eeskirjad hädaraie kohta iga kaitsetaseme puhul, kuid mis komisjoni arvates on endiselt ebapiisavad.
- 37 Eelkõige säilib komisjoni sõnul metsamajandajatel metsaseaduse artikli 23 lõike 14 alusel võimalus teha hädaraie, mis ületab metsahoolduskavas kehtestatud puidu kogumahtu. Teise kuni neljanda kaitsetaseme alade puhul, kus asub enamik Natura 2000 alasid, ei ole ette nähtud asjakohast tagajärgede hindamist, kuigi looduskaitseasutus võib teatavatel tingimustel keelata või piirata hädaraie. Lisaks olevat Slovakkia ametiasutused kinnitanud, et isegi viienda kaitsetaseme korral oli kuni 1. jaanuarini 2020 võimalik looduskaitseasutuse eeldataval nõusolekul teha erand selliste meetmete keelust.
- 38 Lõpetuseks märgib komisjon, et 2017. aastal moodustas hädaraie umbes 52% Slovakkia raiete kogumahust. Aastatel 2014–2017 oli nende osakaal Slovakkia raiete kogumahust keskmiselt enam kui 55% võrreldes metsahoolduskavades kavandatud raietega ning viimasel kümnendil moodustas hädaraie 40% kuni 65% selle liikmesriigi puidu raiest.
- 39 Mis puudutab metsa ähvardavate ohtude ennetamise ja kahjuritest tingitud kahju tagajärgede kõrvaldamise meetmeid, mis samadel põhjustel, mida on nimetatud käesoleva kohtuotsuse punktis 33, ei ole otseselt seotud alade kaitsekorraldusega, siis märgib komisjon viimaseks, et samamoodi nagu hädaraie puhul, oli looduskaitseasutuse otsus nõutav ainult viienda kaitsetaseme puhul ja isegi sel juhul eeldati, et asutus on loa andud, kui ta ei teinud 30 päeva jooksul otsust, mistõttu nende tagajärgi ei hinnatud asjakohaselt.

- 40 Slovaki Vabariik vaidlustab komisjoni väite, et metsahoolduskavad on vabastatud nende tagajärgede asjakohase hindamise kohustusest. Sellega seoses on kõnealune liikmesriik rahul sellega, et komisjoni etteheide ei puuduta enam pärast 1. jaanuari 2020 koostatud ja heaks kiidetud metsahoolduskavasid, ning tunnistab oma vasturepliigis, et enne 1. jaanuari 2020 vastu võetud metsahoolduskavade tagajärgi ei hinnatud ajavahemikul 1. jaanuarist 2015 kuni 31. detsembrini 2019 asjakohaselt, kuna tol ajal kehtinud õigusnormide tegelikus rakendamises oli vajakajäämisi.
- 41 Slovakkia ametiasutused märgivad siiski, et ühest küljest ei olnud need metsahoolduskavad sellegipoolest vabastatud elupaigadirektiivi artikli 6 lõike 3 kohasest asjakohase hindamise kohustusest, kuna nende suhtes kohaldati looduskaitseeaduse artiklit 28, millega see säte võeti üle Slovakkia õiguskorda. Teisest küljest oli looduskaitseeaduse artikli 104g lõike 11 kohaselt, mis jõustus 1. jaanuaril 2020, looduskaitseorganisatsioon kohustatud hindama enne 31. detsembrini 2020 varasemate metsahoolduskavade raames toimuva tahtliku raie mõju Natura 2000 aladele.
- 42 Lisaks märgib Slovaki Vabariik seoses hädaraie ja muude metsakaitsemeetmetega, et alates 1. jaanuarist 2020 ei ole enam käesoleva kohtuotsuse punktis 35 osutatud looduskaitseasutuse nõusoleku eeldust.
- 43 Lõpuks vaidlustab Slovaki Vabariik komisjoni poolt repliigis esitatud sellise väite vastuvõetavuse, mille kohaselt looduskaitseasutuse eelhindang selle kohta, kas alale oluliste tagajärgede avaldumise võimalus ei tingi sellise otsuse vastuvõtmist, millega määratakse kindlaks, kas hädaraie võib Natura 2000 alasid oluliselt kahjustada, väites, et see ei ole hõlmatud väidetavate rikkumistega ja on seetõttu vastuvõetamatu.

2. Euroopa Kohtu hinnang

a) Vastuvõetavus

- 44 Käesoleva etteheite ulatuse kindlakstegemiseks tuleb märkida, et kohustuste rikkumise esinemist tuleb hinnata põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemise ajal liikmesriigis valitsenud olukorra põhjal ja hiljem toimunud muutusi ei saa Euroopa Kohus arvesse võtta (27. veebruari 2020. aasta kohtuotsus komisjon vs. Belgia, C-384/18, EU:C:2020:124, punkt 18 ja seal viidatud kohtupraktika). Seega on ELTL artikli 258 kohaselt liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi ese kindlaks määratud komisjoni põhjendatud arvamusega, mistõttu hagi peab põhinema samadel alustel ja väidatel kui see arvamus (24. juuni 2021. aasta kohtuotsus komisjon vs. Hispaania (Doñana loodusala halvenemine), C-559/19, EU:C:2021:512, punkt 160 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 45 Kui liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses vaidluse all olevaid riigisiseseid õigusnorme hiljem muudetakse, ei muuda komisjon oma hagi eset, kui ta esitab varasemaid õigusnorme käsitlevad väited vastuvõetud muudatusest tulenevate õigusnormide vastu, kui riigisiseste õigusnormide mõlemal redaktsioonil on sama sisu (27. veebruari 2020. aasta kohtuotsus komisjon vs. Belgia (raamatupidajad), C-384/18, EU:C:2020:124, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 46 Samas ei saa aga vaidluse ese laiendada kohustustele, mis tulenevad uutest õigusnormidest, millega samaväärseid norme ei olnud asjasse puutuva õigusakti esialgses versioonis, vastasel korral oleks tegemist olulise menetlusnormi rikkumisega liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastamise menetluses (27. veebruari 2020. aasta kohtuotsus komisjon vs. Belgia (raamatupidajad), C-384/18, EU:C:2020:124, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 47 Käesolevas asjas, kui võrd komisjon on oma hagiavalduses ja vastuses seostanud oma esimese etteheite, mille ta algul esitas oma põhjendatud arvamuses, ka käesoleva kohtuotsuse punktis 22 nimetatud seadusemuudatustega, tuleb kindlaks teha, kas see seostamine tähendab iseenesest selle etteheite ulatuse muutmist.
- 48 Esiteks, mis puudutab esimese etteheite esimest osa, mis käsitleb metsahalduskava tagajärgede asjakohase hindamise puudumist, tuleb märkida, et metsaseaduse artikli 41 lõike 13 1. jaanuaril 2020 jõustunud muudatustest tulenevas redaktsioonis sisaldab nüüd sõnaselget kohustust hinnata asjakohaselt metsahalduskavasid; see ei mõjuta aga enne seda kuupäeva olemas olnud ja heaks kiidetud metsahoolduskavasid, mis on endiselt vabastatud sellisest hindamiskohustusest. Seega ei ole varasemates õigusaktides selle normiga samaväärseid norme.
- 49 Teiseks, mis puudutab esimese etteheite teist osa, mille kohaselt ei hinnatud asjakohaselt hädaraie, siis komisjon ise tunnistab, et looduskaitseaduse muudatusega kehtestati iga kaitsetaseme jaoks hädaraie uued eeskirjad, millega samaväärseid eeskirju ei ole seega varasemates õigusaktides.
- 50 Kolmandaks, mis puudutab esimese etteheite kolmandat osa, mis käsitleb metsa ähvardavate ohtude ennetamise ja kahjuritest tingitud kahju tagajärgede kõrvaldamise meetmete asjakohase hindamise puudumist, siis looduskaitseaduse artikli 26 lõike 5 1. jaanuaril 2020 jõustunud muudatustest tulenevas redaktsioonis sõnastusest nähtub, et selle sättega kehtestatakse uus eeskiri, nimelt nõue kohaldada kolmanda kaitsetaseme eeskirju linnukaitsealade suhtes.
- 51 Seega, kuna looduskaitseaduse ja metsaseaduse muudatused, mis jõustusid 1. jaanuaril 2020, on oluliselt muutnud Slovakkia territooriumil kohaldatavat metsakaitse õigusraamistikku, ei saa nende sisu pidada identseks varasemate õigusaktidega.
- 52 Seega osas, milles esimene etteheide puudutab ka neid seadusemuudatusi, muutub selle etteheite ulatus seetõttu nii, et etteheidet tuleb uurida, võtmata arvesse komisjoni poolt hagiavalduses ja vastuses tehtud laiendust, ja lähtuda selle etteheite ulatusest sellisena, nagu see määrati kindlaks põhjendatud arvamuses.
- 53 Neil asjaoludel tuleb esimene etteheide jätta vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata osas, mis puudutab looduskaitseaduse ja metsaseaduse muudatusi, mis jõustusid 1. jaanuaril 2020, ning piirduda üksnes selle kontrollimisega, kas elupaigadirektiivi artikli 6 lõikega 3 on kooskõlas riigisisised õigusnormid redaktsioonis, mis oli kohaldatav põhjendatud arvamuses sätestatud tähtaja lõpus.
- 54 Neljandaks ja viimaseks, mis puudutab Slovaki Vabariigi vastuvõetamatuse vastuväidet seoses komisjoni poolt repliigis eelhindamise menetluse osas esitatud argumendiga, tuleb märkida, et asjaolu, et see institutsioon esitas oma repliigis üksikasjalikult oma esimese etteheite esimese osa, mille oli juba esitanud üldisemalt hagiavalduses, et vastata Slovakkia ametiasutuste poolt oma

kostja vastuses esitatud argumentidele, ei muutnud väidetava kohustuste rikkumise sisu ega mõjutanud seega kuidagi vaidluse ulatust (10. novembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon vs. Itaalia (piirtasemed – PM10), C-644/18, EU:C:2020:895, punkt 68 ja seal viidatud kohtupraktika).

55 Järelikult on see argument vastuvõetav.

b) Sisulised küsimused

1) Sissejuhatavad märkused

- 56 Tuleb märkida, et elupaigadirektiivi artikkel 6 paneb liikmesriikidele rea kohustusi ja näeb ette erimenetlused, et tagada – nagu nähtub selle direktiivi artikli 2 lõikest 2 – Euroopa Liidu tähtsusega looduslike elupaikade ning looduslike looma- ja taimeliikide soodsa kaitsestaatuse säilitamine või vajaduse korral taastamine, et saavutada selle direktiivi üldisem eesmärk tagada direktiivi alusel kaitstavate alade puhul keskkonnakaitse kõrge tase (7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Holohan jt, C-461/17, EU:C:2018:883, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 57 Elupaigadirektiivi sätete eesmärk on see, et liikmesriigid võtaksid asjakohaseid kaitsemeetmeid, et säilitada looduslike elupaigatüüpe hõlmavate alade keskkonnatunnused (17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (Białowieża laas), C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 107 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 58 Elupaigadirektiivi artikli 6 lõige 3 näeb selleks ette hindamismenetluse, mille eesmärk on eelneva kontrolli kaudu tagada, et kavale või projektile, mis ei ole otseselt seotud asjaomase ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju, antakse luba vaid siis, kui see ei kahjusta asjaomase ala terviklikkust (17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (Białowieża laas), C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 108 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 59 Eelkõige juhul, kui kava või projekt, mis ei ole otseselt seotud asjaomase ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, võib kahjustada ala kaitse-eesmärke, tuleb ettevaatuspõhimõtet arvestades pidada seda kava või projekti selliseks, mis võib avaldada alale olulist mõju. Seda ohtu hinnates tuleb võtta eelkõige arvesse sellise kava või projektiga seotud ala eriomaseid keskkonnatunnuseid ja -tingimusi (17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (Białowieża laas), C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 112 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 60 Elupaigadirektiivi artikli 6 lõike 3 esimese lause kohane kava või projekti mõju alale asjakohane hindamine tähendab seda, et selle valdkonna parimatest teadusandmetest lähtudes tuleb teha kindlaks kõik kava või projekti aspektid, mis eraldi või koostoimes muude kavade või projektidega võivad kahjustada asjaomase ala kaitse-eesmärke (17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (Białowieża laas), C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 113).
- 61 Nende põhimõtete kontekstis tuleb uurida, kas Slovaki Vabariik on rikkunud elupaigadirektiivi artikli 6 lõiget 3, nagu komisjon oma esimeses etteheites väidab.

2) *Esimese etteheite esimene osa, mis on seotud metsahalduskavadega*

- 62 Kohe alustuseks tuleb märkida, et Slovaki Vabariik ei vaidlusta asjaolu, et metsahoolduskavad on kavad, mis ei ole otseselt seotud nende kaheteistkümne erikaitseala kaitsekorraldusega, mis on tema territooriumil määratud metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks ning mille mõju tuleb seetõttu asjakohaselt hinnata, või ei ole selleks otseselt vajalikud.
- 63 Tuleb siiski märkida, et kõnealuse liikmesriigi enda andmetel ei kehtinud alates 1. jaanuarist 2015 metsahalduskavade suhtes nende mõju asjakohase hindamise kohustust, kuna puudusid piisavalt terviklikud ja ühtlustatud menetlused ja protsessid.
- 64 Eelkõige nähtub toimiku materjalidest, et alates sellest kuupäevast kaotati looduskaitseaduse artikli 28 lõikes 4 sätestatud varasem nõue lisada looduskaitseasutuste arvamusse teaduslik arvamus ohu kohta, et metsahoolduskava mõjutab oluliselt Natura 2000 ala.
- 65 Sellest järeldeb, et esimese etteheite esimese osaga tuleb nõustuda.

3) *Esimese etteheite teine osa, mis käsitleb hädaraiet*

- 66 Esiteks tuleb märkida, et ei ole vaidlustatud, et hädaraie kujutab endast kava, mis ei ole otseselt seotud nende kaheteistkümne erikaitseala kaitsekorraldusega, mis on Slovakkia territooriumil määratud metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks elupaigadirektiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses ning mille mõju tuleb seetõttu asjakohaselt hinnata, või ei ole selleks otseselt vajalik.
- 67 Teiseks on oluline rõhutada, et ühelt poolt lubab metsaseaduse artikli 23 lõige 9 koosmõjus selle artikli lõikega 8 raiet, mis ületab metsahalduskavas raieks ettenähtud puidu kogumahtu, ilma et seejuures oleks juttu sellise raie mõju eelnevast hinnangust ja ilma et oleks nõutav looduskaitseorganisatsiooni luba. Teiselt poolt, kuigi viies kaitsetase, mille puhul kohaldatakse mittesekkumisrežiimi, ei kuulu eespool nimetatud sätete kohaldamisalasse, tuleb siiski nentida, et looduskaitseaduse artikli 85 lõike 4 kohaselt eeldati, et looduskaitseorganisatsiooni nõusolek selle kaitsetasemega alal toimuvaks hädaraieks on antud, kui looduskaitseasutus ei olnud vähemalt 30 päeva enne kavandatud tegevuse algust teinud otsust.
- 68 Slovaki Vabariik väidab aga oma kostja vastuses, et see looduskaitseorganisatsiooni eeldatav nõusolek kaotati alles alates 1. jaanuarist 2020.
- 69 Sellega seoses tuleb märkida, et võimalus vabastada teatud tegevused vastavalt kehtivatele õigusnormidele üldiselt vajadusest hinnata nende mõju asjaomasele alale ei taga, et need tegevused ei kahjusta kaitseala terviklikkust. Elupaigadirektiivi artikli 6 lõige 3 ei anna seega liikmesriigile luba kehtestada riigisiseseid normid, mis üldiselt vabastavad teatud liiki kavade või projektid kohustusest hinnata nende mõju asjaomasele alale (7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environment jt, C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punkt 114 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 70 Eeltoodust tuleneb, et kuna Slovaki Vabariik on vabastanud hädaraie üldiselt selle mõju hindamisest metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks määratud erikaitsealadele, siis on Slovaki Vabariik rikkunud elupaigadirektiivi artikli 6 lõikest 3 tulenevaid kohustusi.
- 71 Järelikult tuleb esimese etteheite teise osaga nõustuda.

4) Esimese etteheite kolmas osa, mis käsitleb metsa ähvardavate ohtude ennetamise ja kahjuritest tingitud kahju tagajärgede kõrvaldamise meetmeid

- 72 Kohe alustuseks tuleb märkida, et Slovakkia ametiasutused on esitanud oma argumendid selles küsimuses vaid 1. jaanuaril 2020 jõustunud seadusemuudatuste järgset olukorda silmas pidades, mistõttu ei saa neid käesoleva kohtuotsuse punktides 52 ja 53 esitatud põhjustel esimese etteheite kolmanda osa hindamisel arvesse võtta.
- 73 Igal juhul tuleb tuvastada, et Slovaki Vabariik ei vaidlusta metsa ähvardavate ohtude ennetamise ja kahjuritest tingitud kahju tagajärgede kõrvaldamise meetmete liigitamist kavadeks või projektideks, mis ei ole otseselt seotud Natura 2000 alade kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalikud.
- 74 Kuid nagu komisjon märgib, oli looduskaitseasutuse otsus nõutav ainult viienda kaitsetaseme puhul, mille puhul kohaldatakse mittesekkumisrežiimi, mistõttu metsa ähvardavate ohtude ennetamise ja kahjuritest tingitud kahju tagajärgede kõrvaldamise meetmete puhul ei olnud mingit luba vaja neljal esimesel kaitsetasemel, mistõttu ei hinnatud asjakohaselt nende mõju metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks määratud erikaitsealadele.
- 75 Lisaks tuleb käesoleva kohtuotsuse punktides 67 ja 68 esitatud põhjustel järeldada, et põhjendatud arvamuses sätestatud tähtaja lõppemise kuupäeval ei võimaldanud ka viienda kaitsetaseme puhul kohaldatav mittesekkumisrežiim tagada riigisiseste õigusnormide kooskõla elupaigadirektiivi artikli 6 lõikega 3.
- 76 Sellest järeldub, et tuleb nõustuda esimese etteheite kolmanda osaga.
- 77 Eelnevatest kaalutlustest tuleneb, et kuna Slovaki Vabariik vabastas metsahoolduskavad ja nende muudatused, hädaraie ning metsa ähvardavate ohtude ennetamise ja looduskatastroofidest tingitud kahju tagajärgede kõrvaldamise meetmed, mis võivad oluliselt mõjutada metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks määratud erikaitsealaid, kohustusest hinnata asjakohaselt nende tagajärgi asjaomasele alale selle ala kaitse-eesmärke silmas pidades, siis on Slovaki Vabariik rikkunud kohustusi, mis talle tulenevad elupaigadirektiivi artikli 6 lõikest 3 koostoimes selle direktiivi artikliga 7.

B. Teine etteheide, et on rikutud elupaigadirektiivi artikli 6 lõiget 2 koostoimes artikliga 7

1. Poolte argumendid

- 78 Teise etteheitega heidab komisjon Slovaki Vabariigile ette seda, et ta on rikkunud elupaigadirektiivi artikli 6 lõiget 2, kuna ta ei ole võtnud asjakohaseid meetmeid, et vältida elupaikade halvenemist ja olulise mõjuga häirimist metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks määratud erikaitsealadel.
- 79 Sellega seoses väidab see institutsioon esiteks, et intensiivne metsaraie, suurte alade raadamine koos pimendavate monokultuuride istutamisega ja pestitsiidide kasutamine on kahjustanud metsise (*Tetrao urogallus*) elupaika kaheteistkümnel asjaomasel erikaitsealal, vähendades selle elupaiga pindala ning selle eripärast struktuuri ja funktsioone, aidates nii kaasa selle liigi populatsiooni olulisele vähenemisele kõnealustel erikaitsealadel.

- 80 Lisaks juhib komisjon tähelepanu sellele, et metsise (*Tetrao urogallus*) elupaik vähenes kõige rohkem ühel viiest peamisest erikaitsealast, nimelt erikaitsealal Nízke Tatry, kus raiuti suures koguses puitu, et lahendada üraskite probleemi.
- 81 Kõnealune institutsioon rõhutab, et Slovaki Vabariik ise tunnistas metsise (*Tetrao urogallus*) elupaikade halvenemist keskkonnaministeeriumi poolt 2018. aasta aprillis heaks kiidetud metsise kaitsekava 2018/2022 (edaspidi „kaitsekava“) raames.
- 82 Teiseks märgib komisjon, et kuigi, nagu Slovaki Vabariik väitis kohtueelses etapis, looduskaitseasutused tegid aastatel 2015–2018 33 taotluse alusel seitse otsust metsaraie piiramiseks või keelamiseks ja viisid pärast ühelt valitsusväliselt organisatsioonilt saadud hoiatust läbi kümme kontrolli, mille tulemusel katkestati metsaraie viiel erikaitsealal, ei ole need üksikotsused ja -kontrollid metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks piisavad ega asjakohased, kuna need piirduvad üksikjuhtumitega ja need tehti või viidi läbi ainult eraõiguslike isikute või valitsusväliste organisatsioonide taotluste alusel. Kuigi elupaigadirektiivi artikli 6 lõige 2 nõuab sidusat, erilist ja terviklikku kaitse õiguslikku regulatsiooni, ei ole Slovaki Vabariik kehtestanud struktuurilist süsteemi, mis lubaks raiet ainult siis, kui see ei mõjuta oluliselt Natura 2000 alasid.
- 83 Kolmandaks juhib komisjon tähelepanu sellele, et see olukord kestis veel käesoleva hagi esitamise ajal. Esiteks, kuigi Slovakkia ametiasutused rõhutasid, et nad andsid arvamuse 1599 hädaraie kohta, kusjuures ligi 150 juhul raie keelati, ei analüüsitud neil 1000 juhul, kus väidetavalt seati ranged ja konkreetset tingimused, ohtu, et neid alasid oluliselt mõjutatakse, ega hinnatud asjakohaselt nende mõju. Lisaks sellele ei kehtestatud tema sõnul umbes 450 juhul mingeid piiranguid ja seega oli hädaraie võimalik, ilma et oleks analüüsitud ohtu, et neid alasid oluliselt mõjutatakse, ega hinnatud asjakohaselt nende mõju.
- 84 Teiseks väidab komisjon, et Slovaki Vabariik ei ole ikka veel vastu võtnud kaitsekava kõige olulisemaid meetmeid, näiteks muutnud erikaitsealade määramise määruseid, et keelata kahjulik tegevus, võtnud vastu erikaitsealade hoolduskavasid, jaganud suurimaid kaitsealasid väiksemateks alaüksusteks ega kehtestanud viienda kaitsetaseme puhul kohaldatavat mittesekkumiskorda.
- 85 Kolmandaks, kuigi Slovaki Vabariik selgitas, et metsise (*Tetrao urogallus*) jaoks soodne metsamajandus oleks võimalik, kui asjaomased metsad liigitataks metsaseaduse artikli 14 lõike 2 punkti e alusel „eriotstarbeliseks metsaks“, märgib komisjon, et nimetatud sättes ette nähtud metsade eriotstarbeliseks metsaks deklareerimise menetlust ei ole veel algatatud.
- 86 Neljandaks märgib see institutsioon, et ajutiste meetmete võtmine looduskaitseseaduse uue artikli 104g lõike 4 alusel kuni õigusnormide muutmise protsessi lõpuleviimiseni ei ole kooskõlas elupaigadirektiivi artikli 6 lõikega 2, milles on ette nähtud kohustused, mida tuleb erikaitsealade suhtes kohaldada kogu aeg.
- 87 Slovaki Vabariik vastab esiteks, et selleks, et vältida metsise (*Tetrao urogallus*) elupaikade halvenemist ja olulise mõjuga häirimist selle liigi kaitseks määratud erikaitsealadel, võtsid looduskaitseasutused juba enne uute õigusnormide jõustumist looduskaitseseaduse artikli 4 lõike 2 kohased otsused.
- 88 See liikmesriik rõhutab teiseks, et ta sekkub pidevalt selliste kavade ja projektide hindamisse ja heakskiitmisel, mille rakendamine võib avaldada negatiivset mõju metsise (*Tetrao urogallus*) elupaikadele, nagu näitab ühelt poolt ehitustööde peatamine äriühingu STIV Čertovica, s. r. o.

suusaradade laiendamise ja sellega seonduvate ehitustööde projekti raames erikaitsealal Nízke Tatry ning teiselt poolt projekti „Mägede transporditaristu ja Štrbské Pleso transpordi optimeerimine“ mõju pooleliolev hindamine.

- 89 Kolmandaks viitab Slovaki Vabariik teatavale arvule aastatel 2018–2020 vastu võetud meetmetele, mis tema arvates näitavad edusamme erikaitsealade hoolduskavade ettevalmistamise, eelläbirääkimiste ja heakskiitmise menetluses. Sellega seoses viidatakse eelkõige:
- erikaitseala Horná Orava, mille kohta on tehtud ettepanek klassifitseerida see „eriotstarbeliseks metsaks“ metsaseaduse artikli 14 lõike 1 ja lõike 2 punkti e tähenduses, metsahoolduskava heakskiitmine;
 - erikaitseala Muránska planina – Stolica metsahoolduskava eelnõu ettevalmistamine looduskaitseasutuse poolt 2019. aastal;
 - looduskaitseorganisatsiooni poolt ajavahemikul 2020. aasta septembrist kuni 2021. aasta jaanuarini kuue erikaitseala (Nízke Tatry, Tatry, Velká Fatra, Malá Fatra, Volovské vrchy ja Levočské vrchy) jaoks metsahoolduskava osas teaduslike ettepanekute koostamine;
 - Pralesy Slovenska looduskaitseala projekti ettevalmistamise ja teaduslike konsultatsioonide lõpuleviimine 2020. aasta augustis, mis peaks võimaldama sellele kaitsealale viienda kaitsetaseme;
 - kaitseprojekti ettevalmistamine 2020. aasta oktoobris Hlucháňa looduskaitseala loomiseks, mille eesmärk on kaitsta allesjäänud puustuid selles metsise (*Tetrao urogallus*) esialgses elupaigas.
- 90 Lisaks märgib Slovaki Vabariik, et looduskaitseorganisatsiooni 2020. aasta juuli analüüsi kohaselt kohaldatakse 23 952,19 hektaril metsise (*Tetrao urogallus*) kokku 54 346,17 hektari suurusest elupaigast mittesekumisrežiimi. Selline kord, mida pealegi ei nõuta elupaigadirektiivi artikli 6 lõikes 2, võib aga osutada kõnealuse liigi jaoks ilmselgelt sobimatuks, arvestades kõnealuse elupaiga konkreetseid tingimusi, eriti kui mets on muutunud liiga vanaks ja ühtlaseks.
- 91 Neljandaks ja viimaseks on selle liikmesriigi sõnul juba osaliselt ilmne, et metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks määratud erikaitsealadel võetud meetmed on sobivad ja proportsionaalsed. Nii on viimase kahe aasta jooksul olnud täheldatav kõnealuse liigi isendite populatsiooni stabiliseerumistendents, kuigi see endiselt veidi langeb.

2. Euroopa Kohtu hinnang

a) Vastuvõetavus

- 92 Kohe alustuseks tuleb märkida, et komisjon viitab käesoleva etteheite raames nii põhjendatud arvamusele eelnevatele kui ka sellele järgnevatele faktilistele asjaoludele.
- 93 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt, nagu on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 44, tuleb kohustuste rikkumise esinemist hinnata põhjendatud arvamuses määratud tähtaja lõppemise ajal liikmesriigis valitsenud olukorra põhjal.

- 94 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb ka see, et kui hagi eesmärk on elupaigadirektiivi artikli 6 lõike 2 süstemaatilise ja pideva rikkumise eest karistamine, siis ei saa põhimõtteliselt selliste täiendavate tõendite esitamist, millega Euroopa Kohtu menetluse käigus soovitakse näidata, et väidetav rikkumine on üldine ja juurdunud (vt selle kohta 5. aprilli 2017. aasta kohtuotsus komisjon vs. Bulgaaria, C-488/15, EU:C:2017:267, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 95 Euroopa Kohtul on eeskätt juba olnud juhust täpsustada, et liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi ese võib hõlmata faktilisi asjaolusid, mis on aset leidnud pärast põhjendatud arvamust, tingimusel, et need on selles arvamuses viidatud faktiliste asjaoludega sama laadi ning kujutavad endast sama käitumist (5. aprilli 2017. aasta kohtuotsus komisjon vs. Bulgaaria, C-488/15, EU:C:2017:267, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 96 Käesoleval juhul tuleb märkida, et kuigi Slovaki Vabariigile esitatud põhjendatud arvamuses sätestatud tähtaja lõppemise kuupäev oli 24. märts 2019, on kõik komisjoni poolt hagiavalduses viidatud faktilised asjaolud, mis puudutavad üksnes metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks määratud erikaitsealadel selle liigi elupaikade kaitseks mõeldud asjakohaste meetmete puudumist või ebapiisavust, sellest kuupäevast hilisemad.
- 97 Kuigi neile faktilistele asjaoludele, millest komisjon sai teada pärast põhjendatud arvamuse esitamist, ei viidatud kohtueelses menetluses, oli komisjonil õigus neile tugineda oma hagi põhistamiseks, et näitlikustada üldist kohustuste rikkumist, mida ta ette heidab.

b) Sisulised küsimused

- 98 Kohe alustuseks tuleb märkida, et teatud tegevus on elupaigadirektiivi artikli 6 lõikega 2 kooskõlas ainuüksi siis, kui on tagatud, et see ei põhjusta mingisugust häirimist, mis võiks oluliselt kahjustada kõnealuse direktiivi eesmärke ja eeskätt selle direktiivi kaitse-eesmärke (24. novembri 2011. aasta kohtuotsus komisjon vs. Hispaania, C-404/09, EU:C:2011:768, punkt 126 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 99 Selle sätte kohaselt peab erikaitsealade õiguslik kaitsestaatus tagama ka selle, et välditakse looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist erikaitsealadel ja nende liikide olulist häirimist, mille kaitseks need alad on määratud (11. detsembri 2008. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka, C-293/07, ei avaldata, EU:C:2008:706, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 100 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb, et erikaitsealade kaitse ei tohi ühelt poolt piirduda meetmetega, mis on mõeldud inimtegevusest tuleneva välise kahjustamise ja häirimise vältimiseks, vaid peab ka vastavalt olukorrale hõlmama positiivseid meetmeid ala seisundi säilitamiseks ja parandamiseks (24. novembri 2011. aasta kohtuotsus komisjon vs. Hispaania, C-404/09, EU:C:2011:768, punkt 135 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 101 Teiselt poolt ei pea komisjon elupaigadirektiivi artikli 6 lõike 2 rikkumise tõendamiseks tõendama põhjusliku seose olemasolu metsandustegevuse ja metsise (*Tetrao urogallus*) olulise häirimise vahel. Arvestades sellega, et elupaigadirektiivi artikli 6 lõige 2 ja selle artikli lõige 3 taotleavad sama kaitsetaseme tagamist, siis piisab sellest, kui komisjon tõendab, et on olemas tõenäosus või oht, et kõnealune tegevus häirib asjaomast liiki oluliselt (24. novembri 2011. aasta kohtuotsus komisjon vs. Hispaania, C-404/09, EU:C:2011:768, punkt 142).

- 102 Eeltoodut arvestades tuleb järeldada, et käesoleval juhul on teine etteheide põhjendatud üksnes niivõrd, kuivõrd komisjon tõendab õiguslikult piisavalt kohaselt, et Slovaki Vabariik ei ole võtnud asjakohaseid kaitsemeetmeid, et metsandustegevus ei tooks kaasa metsise (*Tetrao urogallus*) elupaikade halvenemist ega tema häirimist, mis võivad oluliselt kahjustada elupaigadirektiivi eesmärki, milleks on nimetatud liigi kaitse tagamine.
- 103 Sellega seoses nähtub esiteks Euroopa Kohtule esitatud toimikust ja eelkõige kaitsekavast, et intensiivne metsaraie suurtel pindaladel ja pestitsiidide kasutamine üraskite tõrjeks, sealhulgas metsise (*Tetrao urogallus*) pesitsusperioodil, on aidanud kaasa selle liigi populatsiooni olulisele vähenemisele kaheteistkümnel erikaitsealal, mis on määratud metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks, nimelt vähenemisele 49,4% võrra aastatel 2004–2019.
- 104 Eelkõige erikaitsealal Nízke Tatry, kus on täheldatud metsise (*Tetrao urogallus*) elupaiga kõige suuremat kadumist hädaraie tagajärjel, on selle liigi populatsioon aastatel 2004–2015 vähenenud 42,5% võrra.
- 105 Tuleb aga tõdeda, et Slovaki Vabariik ei ole tõendanud, et ta võttis asjakohased meetmed, et vältida sellisest metsandustegevusest tulenevat metsise (*Tetrao urogallus*) olulist häirimist.
- 106 See liikmesriik on küll kaitsekava heakskiitmisega tõendanud, et ta on teadlik selle liigi elupaiga ja populatsiooni vähenemisest ning et ta kavatseb seda olukorda parandada, nagu näitavad looduskaitseasutuste poolt kuni 20. juunini 2020 tehtud otsused piirata või keelata metsaraie metsise (*Tetrao urogallus*) elupaikades, ning teatavatel erikaitsealadel läbiviidud kontrollid.
- 107 Need meetmed on aga puudulikud, kuna need ei hõlma kaitsemeetmeid, mis on kehtestatud süstemaatiliselt vastavalt kõnealuse liigi ja metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks määratud igal kaheteistkümnel erikaitsealal esineva elupaigatüübi ökoloogilistele nõuetele. Nagu komisjon märgib, piirduvad need meetmed nimelt üksikjuhtumitega ja need kehtestati enamasti ainult eraõiguslike isikute või valitsusväliste organisatsioonide kaebuste alusel, mistõttu on need vaid osalised ja näitavad, et puudub struktuurne süsteem, mis tagaks metsise (*Tetrao urogallus*) kaitse, lõpetades selle elupaiga halvenemise.
- 108 Teiseks tuleb rõhutada, et Slovaki Vabariik viitab oma kostja vastuses mitmele meetmetele, mis tema arvates on asjakohased, et vältida metsise (*Tetrao urogallus*) elupaikade halvenemist ja häirimist, mis mõjutab oluliselt seda liiki, nimelt projektile „Mägede transporditaristu ja Štrbské Pleso transpordi optimeerimine“, erikaitseala Horná Orava „eriotstarbeliseks metsaks“ ümberklassifitseerimise ettepanekule, riikliku looduskaitseala väiksemateks allüksusteks jagamisele erikaitseala Muránska planina – Stolica puhul, metsahoolduskava teaduslikele ettepanekutele kuue erikaitseala kohta, Pralesy Slovenska ja Hluchánia looduskaitseala projektidele ning integreeritud Natura 2000 SVK projektile.
- 109 Kuid nagu komisjon rõhutab, on kõik eelmises punktis nimetatud meetmed, välja arvatud Natura 2000 SVK projekt, mille rakendamine algas 2021. aasta jaanuaris, alles projekti staadiumis ja seega ei olnud neid ei põhjendatud arvamusel sätestatud tähtaja lõpuks ega ka käesoleva hagi esitamise kuupäevaks veel rakendatud. Kuivõrd need meetmed näevad ette üksnes tulevikus kehtivad kohustused, ei saa neid seega käsitada „asjakohaste meetmetena“ elupaigadirektiivi artikli 6 lõike 2 tähenduses.

- 110 Sellest järeldub, et komisjon on piisavalt dokumenteeritult ja üksikasjalikult tõendanud, et juurdunult ja peaaegu üldiselt puuduvad asjakohased kaitsemeetmed, et vältida olukorda, kus metsandustegevus halvendab metsise (*Tetrao urogallus*) elupaiku ja põhjustab selle liigi häirimist, mis tõenäoliselt avaldab olulist mõju, arvestades selle liigi kaitse-eesmärki.
- 111 Eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et kuna Slovaki Vabariik ei ole võtnud asjakohaseid meetmeid, et vältida elupaikade halvenemist ja häiringuid, mis avaldavad olulist mõju metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks määratud erikaitsealadel, siis on Slovaki Vabariik rikkunud kohustusi, mis talle tulenevad elupaigadirektiivi artikli 6 lõikest 2 koosmõjus selle direktiivi artikliga 7.

C. Kolmas etteheide, et on rikutud linnudirektiivi artikli 4 lõiget 1

1. Poolte argumendid

- 112 Oma kolmanda etteheitega heidab komisjon Slovaki Vabariigile ette seda, et ta on rikkunud linnudirektiivi artikli 4 lõikest 1 tulenevaid kohustusi, kuna ta ei ole võtnud metsise (*Tetrao urogallus*) elupaikade suhtes kohaldatavaid spetsiifilisi kaitsemeetmeid erikaitsealadel, mis on määratud metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks, et tagada metsise (*Tetrao urogallus*) säilimine ja paljunemine selle levikualal.
- 113 Eelkõige rõhutab komisjon, et kõnealuse sättega kehtestatakse erikaitsealade korraldus, mis on sarnane elupaigadirektiivi artikli 6 lõikes 1 ettenähtule, nii et erikaitsealade suhtes kohaldatakse analoogset kaitsekorda nagu viimasena nimetatud sättes osutatud erikaitsealade suhtes. Sellest tulenevalt hõlmab linnudirektiivi artikli 4 lõikes 1 sätestatud kohustus näha ette erikaitsemeetmed tema sõnul kohustust kehtestada kaitse-eesmärgid ja kohaspetsiifilised asjaomasele alale spetsiifilised meetmed, mida tuleb tegelikult rakendada.
- 114 Komisjon juhib tähelepanu sellele, et põhjendatud arvamuses sätestatud tähtaja lõppemise kuupäevaks ei olnud Slovaki Vabariik võtnud mingeid erikaitsemeetmeid seoses metsise (*Tetrao urogallus*) elupaigaga üheteistkümnel erikaitsealal kaheteistkümnest erikaitsealast, mis on määratud selle kaitseks. Lisaks märgib see institutsioon, et käesoleva hagi esitamise kuupäeval ei olnud selle liigi kaitseks määratud seitse erikaitseala, sealhulgas selle liigi jaoks kõige tähtsam ala, nimelt erikaitseala Nizke Tatry puhul olemas kaitseala hoolduskava.
- 115 Eelkõige märgib komisjon, et kuigi looduskaitseaduse artikli 26 lõige 6 lubab valitsuse määrusega keelata tegevuse, mis mõjutab negatiivselt metsise (*Tetrao urogallus*) kaitset, ei ole kõnealune liikmesriik selliseid keelde kehtestanud. Seda puudust tunnistasid tema sõnul Slovakkia ametiasutused ise, sest kaitsekava nõuab, et erikaitsealade määramise määrusi muudetak, et keelata tegevus, mis avaldab negatiivset mõju sellele liigile; seda aga käesoleva hagi esitamise ajal veel tehtud ei olnud.
- 116 Slovaki Vabariik väidab alustuseks vastuvõetavuse osas, et vastupidi sellele, mis nähtub komisjoni hagiavaldusest, puudutab selle institutsiooni kolmas etteheide tegelikult ainult seitset erikaitseala, mitte ühtteist või kahteist erikaitseala.

- 117 Lisaks väidab see liikmesriik oma vasturepliigis, et komisjoni repliigis sisalduv viide käesoleva kohtuotsuse punktis 100 viidatud kohtupraktikale, mille kohaselt erikaitsemeetmed ei tohi piirduda meetmetega, mis on mõeldud inimtegevusest tuleneva välise kahjustamise ja häirimise vältimiseks, vaid peavad ka vastavalt olukorrale hõlmama positiivseid meetmeid ala seisundi säilitamiseks ja parandamiseks, on vastuvõetamatu, kuna see kujutab endast uut etteheidet.
- 118 Sisulisest küljest väidab Slovaki Vabariik esiteks, et looduskaitseorganisatsioon on koostanud ettepaneku alaliste seirealade kohta metsise (*Tetrao urogallus*) seireks PO QE projekti „Ühenduse tähtsusega liikide ja elupaikade seire elupaigadirektiivi ja linnudirektiivi tähenduses“ raames. Väidetavalt tehti ettepanek seirata kokku 54 selle liigi leiukohta nii erikaitsealadel kui ka väljaspool, mistõttu selle liikmesriigi sõnul seiratakse populatsiooni esindavat valimit. Slovaki Vabariik täpsustab, et seiret teostab pakuja, kelle pakkumus tunnustatakse edukaks veel lõpetamata hankemenetluses.
- 119 Teiseks rõhutab Slovaki Vabariik ühelt poolt seda, et heakskiidetud hoolduskavade rakendamist hinnatakse regulaarselt, ning teiselt poolt, et 10. märtsi 2021. aasta seisuga on 72-st metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks määratud erikaitsealadel metsise (*Tetrao urogallus*) kaitse-eesmärkide saavutamiseks välja pakutud meetmest 68 juba rakendamisel.
- 120 Kolmandaks väidab see liikmesriik, et kuue erikaitseala hoolduskavade teaduslike projektide ettevalmistamine lõpetati ajavahemikus 2020. aasta septembrist kuni 2021. aasta jaanuarini. Järelejäänud erikaitseala, st erikaitseala Muránska planina – Stolica kohta tehti 24. jaanuaril 2020 teatavaks sellise riikliku looduskaitseala loomise projekt, mis oleks ajutiselt kaitstud kaks aastat. Seda kaitset kohaldatakse ka nende 76 ala suhtes, mida hõlmab Pralesy Slovenska looduskaitseala projekt, alates neid käsitlevate ametlike teadete teatavakstegemisest ajavahemikul 2020. aasta september kuni november.
- 121 Slovaki Vabariik järeldab sellest, et hoolduskavade ajutine puudumine ei tähenda, et kuni nende heakskiitmiseni ei ole asjaomastel aladel rakendatud kaitsemeetmeid metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks.

2. Euroopa Kohtu hinnang

a) Vastuvõetavus

- 122 Esiteks, mis puudutab kolmanda etteheite eset, siis tuleb tuvastada, et käesoleva etteheite eesmärk on väita, et Slovaki Vabariik on süstemaatiliselt ja pidevalt rikkunud linnudirektiivi artikli 4 lõiget 1. Võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktides 94 ja 95 viidatud kohtupraktikat, tuleb faktilisi asjaolusid, millest komisjon sai teada pärast oma põhjendatud arvamuse esitamist, pidada asjaoludeks, millele see institutsioon sai kehtivalt tugineda oma hagiavalduse põhistamiseks.
- 123 Lisaks sellele on oluline märkida, nagu Slovaki Vabariik on teinud, et kuigi komisjon on hagiavalduses esitanud argumente, mis puudutavad erikaitsemeetmete puudumist metsise (*Tetrao urogallus*) elupaikade suhtes metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks määratud kaheteistkümnest erikaitsealast üheteistkümmel, ei ole hagiavalduse sellekohases järelduses ja nõuetes seevastu silmas peetud mitte ühtteist erikaitseala, vaid ainult seitset neist, nimelt erikaitseala Nízke Tatry SKCHVU018, erikaitseala Tatry SKCHVU030, erikaitseala Velká Fatra SKCHVU033, erikaitseala Muránska planina – Stolica SKCHVU017, erikaitseala Volovské vrchy SKCHVU036, erikaitseala Malá Fatra SKCHVU013 ja erikaitseala Levočské vrchy SKCHVU051.

- 124 Seetõttu tuleb kolmanda etteheite hindamisel arvesse võtta ainult neid argumente, mille komisjon on esitanud seoses nende seitsme erikaitsealaga.
- 125 Teiseks, mis puudutab Slovaki Vabariigi esitatud vastuvõetamatuse vastuväidet, siis piisab sellest, kui tuvastada, et komisjon piirdus oma repliigis ühe kohtupraktika tsitaadi esitamisega, mille ainus tulemus seisneb sellise argumendi täpsustamises, mille see institutsioon esitas üldisemalt juba hagiavalduses ja mille kohaselt linnudirektiivi artikli 4 lõikes 1 sätestatud erikaitsealade erimeetmeid tuleb tõhusalt rakendada terviklike, selgete ja täpsete meetmete abil.
- 126 Seega tuleb asuda seisukohale, et see kohtupraktika tsitaat ei muuda väidetava kohustuste rikkumise eset ega mõjuta kuidagi kohtuvaidluse ulatust (vt selle kohta 10. novembri 2020. aasta kohtuotsus komisjon vs. Itaalia (piirtasemed – PM10), C-644/18, EU:C:2020:895, punkt 68 ja seal viidatud kohtupraktika), mistõttu Slovaki Vabariigi esitatud vastuvõetavuse vastuväide tuleb tagasi lükata.

b) Sisulised küsimused

- 127 Kohe alustuseks tuleb märkida, et vastavalt linnudirektiivi artikli 4 lõikele 1 tähendab konkreetse liigi kaitse eesmärgil teatava ala määramine erikaitsealaks seda, et säilitatakse kestvalt sellel alal asuva elupaiga olemuslikud tunnused, mille kaitsealana klassifitseerimist õigustas asjaomase liigi säilimise ja paljunemise eesmärk (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Grace ja Sweetman, C-164/17, EU:C:2018:593, punkt 35).
- 128 Eeskätt on selle sätte soovitava toime säilitamiseks nõutav, et mitte üksnes ei kehtestata vajalikke kaitsemeetmeid asjaomasel alal kaitstavate elupaikade ja liikide soodsa kaitsestaatuse säilitamiseks, vaid ja eelkõige, et neid ka tegelikult rakendatakse (vt selle kohta 17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (Białowieża laas), C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 213).
- 129 Nende sissejuhatavate märkuste põhjal on vaja uurida, kas Slovakkia ametiasutused on jätnud, nagu komisjon väidab, täitmata oma kohustuse võtta spetsiaalsed kaitsemeetmed metsise (*Tetrao urogallus*) elupaiga suhtes.
- 130 Sellega seoses tuleb esiteks märkida, et Slovaki Vabariik möönab kostja vastuses, et kolmandas etteheites silmas peetud seitse erikaitseala on just need, mille jaoks hoolduskavasid ei ole veel vastu võetud.
- 131 Seevastu väidab see liikmesriik, et ta on teadlik, et tuleb kiireloomuliselt tagada metsise (*Tetrao urogallus*) piisav kaitse, ning on seetõttu kasutanud tõhusalt kõiki talle looduskaitsealade alusel kättesaadavaid õiguslikke vahendeid.
- 132 Seda väidet ei toeta siiski ükski viide seitsme asjaomase erikaitseala raames tegelikult vastu võetud ja rakendatud hoolduskavale. Kuigi on tõsi, nagu nähtub Slovaki Vabariigi kostja vastusest ja sellele lisatud dokumentidest, et see liikmesriik on koostanud ja ette valmistanud teatavad projektid, mille eesmärk on tagada metsise (*Tetrao urogallus*) elupaikade kaitse selleks määratud erikaitsealadel, näiteks eeskätt riikliku looduskaitseala Muránska planina – Stolica väiksemateks alaüksusteks jagamine ja Pralesy Slovenska looduskaitseala rajamine, ei muuda see tõika, et tegemist on üksnes projektidega, mida ei olnud põhjendatud arvamusel sätestatud tähtsate lõppemise kuupäeval ega käesoleva hagi esitamise kuupäeva lõpule viidud, rääkimata nende rakendamisest.

- 133 Teiseks, mis puudutab looduskaitseeaduse poolt looduskaitseeaduse artikli 4 lõike 2 alusel tehtud otsuste tulemusel võetud erikaitsemeetmeid, siis nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimiku materjalidest, et need meetmed on ajutised ja neid tuleb pikendada hilisemate otsuste vastuvõtmise teel, mistõttu selle sättega tagatud kaitse ei saa tagada kehtvalt metsise (*Tetrao urogallus*) elupaikade ja selle liigi soodsa kaitsestaatuse säilitamist kõnealustel erikaitsealadel.
- 134 Sellest järeldub, et komisjon on õiguslikult piisavalt tõendanud, et Slovaki Vabariik ei ole täitnud linnudirektiivi artikli 4 lõike 1 nõudeid. Järelikult on põhjendatud kolmas etteheide, mille kohaselt on rikutud seda sätet.
- 135 Eespool esitatud kaalutlustest tuleneb, et kuna Slovaki Vabariik ei ole võtnud metsise (*Tetrao urogallus*) elupaikade suhtes kohaldatavaid spetsiifilisi kaitsemeetmeid erikaitsealadel, mis on määratud metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks, et tagada metsise (*Tetrao urogallus*) säilimine ja paljunemine selle levikualal (erikaitseala Nízke Tatry SKCHVU018, erikaitseala Tatry SKCHVU030, erikaitseala Velká Fatra SKCHVU033, erikaitseala Muránska planina – Stolica SKCHVU017, erikaitseala Volovské vrchy SKCHVU036, erikaitseala Malá Fatra SKCHVU013 ja erikaitseala Levočské vrchy SKCHVU051), siis on Slovaki Vabariik rikkunud linnudirektiivi artikli 4 lõikest 1 tulenevaid kohustusi.
- 136 Seetõttu tuleb komisjoni esitatud hagi tervikuna rahuldada.
- 137 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb sedastada, et kuna Slovaki Vabariik:
- vabastas metsahoolduskavad ja nende muudatused, hädaraie ning metsa ähvardavate ohtude ennetamise ja looduskatastroofidest tingitud kahju tagajärgede kõrvaldamise meetmed, mis võivad oluliselt mõjutada Natura 2000 alasid, kohustusest hinnata asjakohaselt nende tagajärgi asjaomasele alale selle ala kaitse-eesmärke silmas pidades;
 - ei ole võtnud asjakohaseid meetmeid, et vältida elupaikade halvenemist ja häiringuid, mis avaldavad olulist mõju metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks määratud erikaitsealadel (erikaitseala Nízke Tatry SKCHVU018, erikaitseala Tatry SKCHVU030, erikaitseala Velká Fatra SKCHVU033, erikaitseala Muránska planina – Stolica SKCHVU017, erikaitseala Chočské vrchy SKCHVU050, erikaitseala Horná Orava SKCHVU008, erikaitseala Volovské vrchy SKCHVU036, erikaitseala Malá Fatra SKCHVU013, erikaitseala Poľana SKCHVU022, erikaitseala Slovenský Raj SKCHVU053, erikaitseala Levočské vrchy SKCHVU051 ja erikaitseala Strážovské vrchy SKCHVU028);
 - ei ole võtnud metsise (*Tetrao urogallus*) elupaikade suhtes kohaldatavaid spetsiifilisi kaitsemeetmeid erikaitsealadel, mis on määratud metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks, et tagada metsise (*Tetrao urogallus*) säilimine ja paljunemine selle levikualal (erikaitseala Nízke Tatry SKCHVU018, erikaitseala Tatry SKCHVU030, erikaitseala Velká Fatra SKCHVU033, erikaitseala Muránska planina – Stolica SKCHVU017, erikaitseala Volovské vrchy SKCHVU036, erikaitseala Malá Fatra SKCHVU013 ja erikaitseala Levočské vrchy SKCHVU051),
- siis on Slovaki Vabariik rikkunud vastavalt elupaigadirektiivi artikli 6 lõikest 3 koostoimes selle direktiivi artikliga 7, elupaigadirektiivi artikli 6 lõikest 2 koostoimes selle direktiivi artikliga 7 ning linnudirektiivi artikli 4 lõikest 1 tulenevaid kohustusi.

IV. Kohtukulud

138 Vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõikele 1 on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Slovaki Vabariik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud temalt välja mõista.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kuues koda) otsustab:

1. Tuleb tuvastada, et kuna Slovaki Vabariik:

- vabastas metsahoolduskavad ja nende muudatused, hädaraie ning metsa ähvardavate ohtude ennetamise ja looduskatastroofidest tingitud kahju tagajärgede kõrvaldamise meetmed, mis võivad oluliselt mõjutada Natura 2000 alasid, kohustusest hinnata asjakohaselt nende tagajärgi asjaomasele alale selle ala kaitse-eesmärke silmas pidades;
- ei ole võtnud asjakohaseid meetmeid, et vältida elupaikade halvenemist ja häiringuid, mis avaldavad olulist mõju metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks määratud erikaitsealadel (erikaitseala Nízke Tatry SKCHVU018, erikaitseala Tatry SKCHVU030, erikaitseala Velká Fatra SKCHVU033, erikaitseala Muránska planina – Stolica SKCHVU017, erikaitseala Chočské vrchy SKCHVU050, erikaitseala Horná Orava SKCHVU008, erikaitseala Volovské vrchy SKCHVU036, erikaitseala Malá Fatra SKCHVU013, erikaitseala Poľana SKCHVU022, erikaitseala Slovenský Raj SKCHVU053, erikaitseala Levočské vrchy SKCHVU051 ja erikaitseala Strážovské vrchy SKCHVU028);
- ei ole võtnud metsise (*Tetrao urogallus*) elupaikade suhtes kohaldatavaid spetsiifilisi kaitsemeetmeid erikaitsealadel, mis on määratud metsise (*Tetrao urogallus*) kaitseks, et tagada metsise (*Tetrao urogallus*) säilimine ja paljunemine selle levikualal (erikaitseala Nízke Tatry SKCHVU018, erikaitseala Tatry SKCHVU030, erikaitseala Velká Fatra SKCHVU033, erikaitseala Muránska planina – Stolica SKCHVU017, erikaitseala Volovské vrchy SKCHVU036, erikaitseala Malá Fatra SKCHVU013 ja erikaitseala Levočské vrchy SKCHVU051),

siis on Slovaki Vabariik rikkunud vastavalt nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta artikli 6 lõikest 3 koostoimes selle direktiivi artikliga 7, direktiivi 92/43 artikli 6 lõikest 2 koostoimes selle direktiivi artikliga 7 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiivi 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta artikli 4 lõikest 1 tulenevaid kohustusi.

2. Mõista kohtukulud välja Slovaki Vabariigilt.

Allkirjad